

PROCESSOS ELECTORALS I ACCIÓ DE GOVERN MUNICIPAL AL DOSRIUS DE LA II REPÚBLICA (1931-1939)

Josep Ramis Nieto

“Muy Sr. mío y apreciado amigo: debiendo tener lugar el día 31 del actual la elección de compromisarios para senadores, en virtud de lo que se previene en el Boletín Oficial de 22 del actual, me dirijo a V. rogándole se sirva hacer cuanto esté en su mano a fin de que salga elegido en ese pueblo un compromisario adicto al Gobierno de S. M.

Dándole anticipadas gracias por cuanto practique V. en el asunto, se reitera suyo...”

(Carta de Josep García Oliver a l'alcalde de Dosrius el 26 de desembre de 1881).¹

1. INTRODUCCIÓ. ELS ANYS DE LA RESTAURACIÓ DINÀSTICA

La carta de Garcia Oliver és un exemple força evident de les pràctiques del període de la Restauració monàrquica del darrer quart del segle XIX, caracteritzat pel caciquisme, el sistema d'alternança entre el partit conservador i el partit liberal i, el vot censatari. I és que els tentacles de la política estatal, a través de la influència política de Garcia Oliver, com a màxim representant del partit liberal al partit judicial de Mataró, es feien també sentir sobre els processos electorals del Dosrius finisecular.

El sistema electoral espanyol, en consonància amb l'evolució política i econòmica del país, va evolucionar lentament al llarg dels primers anys del segle XX, fins que el cop d'Estat del general Miguel Primo de Rivera, el 13 de setembre de 1923, suspenia la constitució de 1876 i imposava una dictadura que amb diverses tonalitats es perllongaria fins a la proclamació de la II República. La volguda tornada a la normalitat constitucional s'iniciaria durant el darrer tram d'aquest període, anomenat “Dictablanda”, quan el rei Alfons XIII nomenava el general Dámaso Berenguer president del govern espanyol el 28 de gener de 1930.

Però la normalitat no va arribar. L'ambigüitat del govern Berenguer es va traduir en una discontinuïtat amb la dictadura anterior, però sense recuperar la constitució de 1876 ni celebrar eleccions a Corts Constituents.

Un exemple d'aquesta indefinició és el marc legal en què es va produir la renovació dels integrants de les corporacions municipals al febrer de 1930. Si durant la dictadura els consistoris s'havien nomenat a base de *“libres designaciones gubernativas”*, ara calia *“...ir marchando hacia una normalidad perfecta, y el ser para ello condición previa una neutralidad en la esfera local que excluya toda influencia política posible”*². Per aconseguir-ho només existia, segons la dictadura, una forma de fer-ho: *“...organizar los Ayuntamientos de modo automático y buscar la ponderación de sus elementos componentes sin atender a partidismos, cuidando tan sólo de que sean personas de solvencia, de prestigio, y hasta de cierta tradición democrática por su antiguo nombramiento...”*.

La fórmula de designació de regidors municipals, que el mateix Consell de Ministres augurava que “...será por fuerza imperfecta y expuesta a críticas...”, consistia a designar la meitat dels regidors d’entre els majors contribuents i l’altra meitat, entre els càrrecs electes més votats a les eleccions celebrades entre 1917 i 1923. Els regidors reunits en la sessió de constitució del nou ajuntament triarien el seu alcalde (tot i que el Govern es reservava el dret de fer-ho “...cuando las circunstancias lo aconsejen...”) i a les capitals de província, de partit judicial i a les poblacions de més de 5.000 habitants) i començarien a exercir les seves funcions seguint la normativa establerta a l’Estatut Municipal (promulgat el 8 d’abril de 1924) que havia regulat la vida municipal durant la dictadura.

A l’any 1930, Dosrius comptava, segons el cens oficial de població, amb 889 habitants residents i 5 transeünts. Això la situava entre els municipis de menys de 1.000 habitants³ i segons la llei li pertocaven 8 regidors.

La meitat d’aquests regidors sortien, sense cap mena d’elecció, dels 4 majors contribuents de la població segons les llistes que es formaven per a l’elecció de compromissaris a senadors. La llista estava formada per 32 residents (4 vegades el nombre de regidors) que tenien dret de vot a les esmentades eleccions i que eren els que pagaven més contribucions directes⁴. Al capdamunt de la llista figuren Lluís Homs Juncà (1.319 pessetes), Francesc Gel Homs (891); Valentí Jubany Rimblas (394) i Carme Ginestà Bosch (356). La resta de contribuents pagava menys de 300 pessetes, fins al darrer (Miguel Sinol Casas), que pagava 44 pessetes.

L’altra meitat sortia de la llista de regidors electes a les eleccions de 1917, 1920 i 1922. La llista de noms amb l’any de l’elecció, era la següent: Casimir Arnó Caballé (1920), Joan Gel Arnó (1917), Salvador Montasell Bertran (1920), Domingo Nogueras Figueras (1917), Joan Pibernat Dasqués (1920), Josep Pujol Roig (1917), Josep Rigola Moné (1920), Valentí Rimblas Pallarolas (1920), Salvador Roselló Novell (1917), Salvador Cot Bonamusa (1922), Ramon Serra Arnó (1922), Miquel Nogueras Fontseca (1922) i Joan Calm Travesa (1922). Els regidors electes entre 1917 i 1920 van rebre la totalitat dels vots emesos, mentre que en el cas de l’elecció de 1922, els vots, per ordre de llista van ser: 138, 138, 137 i 64⁵.

Aquesta era la forma automàtica que el règim dictatorial va establir per elegir els regidors del municipi de Dosrius al febrer de 1930. Però al llarg de tot l’any, l’auge de republicanisme i la solitud en què es trobaven tant el rei com el general Berenguer, feien presagiar la fi de la monarquia i l’adveniment de la república, especialment després de produir-se el Pacte de Sant Sebastià (agost de 1930) i de la insurrecció militar patrocinada pel comitè revolucionari republicà-socialista. Ja al febrer de 1931, el rei nomenaria l’almirall Aznar nou president d’un govern de concentració monàrquica que va plantejar un escenari diferent: eleccions municipals per al 12 d’abril i eleccions per a Corts Constituents més tard.

2. LA SEGONA REPÚBLICA

Una Reial Ordre Circular de 10 de març de 1931⁶ emplaçava els ajuntaments a reunir-se per decidir el nombre de regidors a elegir a les eleccions municipals, convocades⁷ sota el marc legal de la Llei electoral de 1907 que establia el sufragi universal masculí.

Els membres del consistori dosriuenc es van reunir en sessió plenària el 15 de març⁸, s’establí que el nombre d’habitants censats era de 938 i que el nombre de regidors a elegir era de 8. En aquell plenari figuraven 6 regidors: Josep Rigola Moné (72 anys), Joan Gel

Arnó (47 anys), Josep Novell Masuet (52 anys), Salvador Cot Bonamusa (38 anys), Andreu Collet Calm (59 anys) i Ramon Arnó Caballé (51 anys). Tots ells sabien llegir i escriure i tenien com a professió la de pagès⁹.

El 5 d'abril, la Junta Municipal del Cens electoral de Dosrius es va reunir per a la proclamació de candidats. Atès que es van presentar únicament 8 candidats, que eren els que es necessitaven per a les 8 places de regidor, van ser proclamats automàticament com a regidors i les eleccions van quedar anul·lades. Els 8 regidors eren: Joan Gel i Arnó; Casimir Arnó i Caballé; Josep Rigola Moné; Ramon Arnó i Caballé; Eusebi Fontseca Jubany (42 anys i pagès); Francesc Noguera Pujol (54 anys i pagès); Joan Lloret Vendrell (59 anys i pagès) i Salvador Cot Bonamusa (38 anys i pagès)¹⁰. Aquesta candidatura representava la continuïtat de bona part de la classe dirigent de la dictadura, sense cap canvi respecte al seu origen socio-professional.

Així que les eleccions del 12 d'abril no es van celebrar a Dosrius, però els regidors elegits de forma automàtica tampoc prendrien possessió de forma immediata dels seus càrrecs ja que la dinàmica comarcal durant aquells dies condicionaria la dinàmica local.

I és que per a les eleccions municipals a Mataró, les forces d'esquerra es van unir en una coalició anomenada "Coalició Republicana Socialista" que tenia aleshores el suport de la població. L'alternativa de dretes era la "Candidatura Administrativa", representant dels interessos dels industrials i propietaris.

Les eleccions, celebrades el 12 d'abril, les va guanyar la Coalició Republicana amb un programa basat essencialment en el canvi de règim. L'endemà, el diumenge 13 d'abril, els regidors electes republicans i socialistes prenen possessió i declaren la República Catalana, un dia abans de proclamar-se a Barcelona i dos dies abans de proclamar-se la República a Madrid. A continuació es van constituir en Comitè Revolucionari, que va prendre el control del municipi, intervingué les comunicacions postals, telefòniques i telegràfiques i envià destacaments que es van dirigir a localitats de la comarca per proclamar la República¹¹.

Una de les localitats afectades per la visita del Comitè mataroní va ser Dosrius.

El dia 15 d'abril una representació del Comitè Republicà Provisional del Partit de Mataró, presidit per Josep Abril, va visitar Dosrius "*...y con gran entusiasmo se procedió a nombrar un Comité republicano para regir el Municipio; se nombraron seis concejales, recayendo la presidencia en el médico de la localidad don Juan Zamora. Entre los primeros acuerdos figuran el de dar a la plaza del pueblo el nombre de plaza de la República, así como a dos calles los nombres de Francisco Macià y señor Serra Moret*"¹². Otro acuerdo fue el de iniciar una suscripción, que encabeza el Ayuntamiento con 25 pesetas, destinada a remediar la situación de los obreros sin trabajo"¹³.

L'acta de la reunió de l'Ajuntament provisional, la signaven 5 persones: Joan Zamora (35 anys i metge), Francesc Alsina (33 anys i comerciant), Ramon Casamian (37 anys i paleta), Rafael (il·legible) i Josep Navarro (40 anys i jornalero) i expressava que la reunió tenia com a objecte "*...consolidar en Dosrius el règim republicà*" i concreta que es va acordar "*...trametre al President del Estat Català...*" un telefonema manifestant "*...la ferma adhesió fent vots per l'afiançament per la major de la nostra terra*".

A diferència de la candidatura que es va presentar per a les eleccions, la gestora nomenada pel comitè republicà de Mataró estava integrada en la seva totalitat per ciutadans que no superaven els 40 anys i la seva extracció professional era ben diversa, amb un predomini de professions liberals. És probable que l'elecció d'aquests ciutadans estigués

relacionada amb el suport a un règim republicà (Zamora era socialista, Casamian es faria cenetista durant la guerra), però potser la intenció del comitè era apartar del consistori ciutadans de més edat, amb interessos relacionats amb la propietat de la terra i que havien gaudit de la confiança de les autoritats durant la dictadura.

El 20 d'abril, l'ajuntament provisional tornaria a reunir-se per acordar “...iniciar la creació d'una biblioteca circulant a base de la consignació que ja consta en Pressupost municipal i de les aportacions particulars, i repartir llibres pel prop dia 23, als alumnes de les escoles de Dosrius i de Canyamás”. També es va aprovar “...dedicar un carrer de Canyamás al propietari Sr. Josep Prats Ferrer¹⁴ per la seva obra cultural i humanitària, i també pels mateixos mèrits acordar nombrar fill adoptiu d'aquest municipi al Sr. Rector de Canyamás”¹⁵.

Poca cosa sabem dels dos primers anys d'aquest nou consistori, atès que o l'Ajuntament no aixecava actes de les seves sessions o aquestes s'han extraviat. Una de les poques informacions de què disposem és l'elecció de jutges i fiscals municipals efectuada el 7 de juny de 1931. Per al càrrec de jutge municipal seria triat Pere Sabé i Masó (44 anys i paleta); per a jutge municipal suplent, Josep Mompart i Canal (52 anys i pagès); per a fiscal municipal, Miquel Nogueras i Fontseca (49 anys i pagès) i com a suplent, Lluís Rovira i Homs (47 anys i pagès)¹⁶.

Pocs dies després tindrien lloc les primeres eleccions de diputats per a les Corts Constituents. S'havien convocat el 3 de juny, eren electors els homes majors de 23 anys i la votació es feia per llista i per província.

Les eleccions es van fer en primera volta el 28 de juny i en segona volta (restringides a aquells diputats que no havien obtingut l'escó a la primera volta) entre el 12 de juliol i el 8 de novembre. Les eleccions van significar el triomf de les esquerres i iniciaren un període de 2 anys (1931-1933) anomenat Bienni Reformista.

A Dosrius els resultats van ser els següents¹⁷:

Electors: 273; Votants: 205; Participació: 75,09%; Lliga Regionalista: 137 vots (67,49%); Esquerra Republicana de Catalunya: 65 vots (32,02%); Partit Republicà Radical: 1 vot (0,49%).

El 2 d'agost del mateix 1931, es va fer a Catalunya el referèndum per a l'aprovació de l'Estatut de Núria. Amb una participació del 75% del cens (homes majors de 25 anys), l'Estatut va ser referendat pel 99% dels votants.

A Dosrius, l'Estatut va rebre un recolzament encara major.

Cens: 269; Votants: 257; Participació: 95,54%; Vots a favor: 257

Entrat l'any 1932, es van convocar eleccions per a diputats al Parlament de Catalunya. Eren electors els homes majors de 25 anys i es van establir cinc circumscripcions electorals. El resultat d'aquestes eleccions celebrades el 20 de novembre de 1932 i que no només havien de conformar la composició de la cambra legislativa catalana sinó també determinar el nom del president de la Generalitat, va suposar una clara victòria per a les forces republicanes-socialistes encapçalades per Esquerra Republicana de Catalunya. A la circumscripció de Barcelona-província, els republicans van obtenir 12 dels 19 escons.

A Dosrius, la victòria a les eleccions es va decantar cap a la dreta catalanista de la Lliga Regionalista, però el vot es va repartir més que a les eleccions de 1931. Cal destacar

que la participació va ser menor i que tant la Lliga com ERC van perdre percentatges de vot en favor del Partit Radical i de la Dreta de Catalunya, un partit de monàrquics i carlins catalans que no va aconseguir cap diputat al Parlament en aquestes eleccions.

Electors: 260; Votants: 158; Participació: 60,77%; Lliga Regionalista: 75 vots (47,47%); Partit Republicà Radical: 35 vots (22,15%); Dreta de Catalunya: 27 vots (17,09%); Esquerra Republicana de Catalunya: 20 vots (12,66%); Partit Socialista Obrer Espanyol: 1 vot (0,63%).

Queda clar, doncs, que l'electorat de Dosrius, tant a les eleccions a les Corts Generals com al Parlament de Catalunya, va votar partits conservadors (Lliga Regionalista i Dreta de Catalunya) amb una discreta majoria de vots de vector nacionalista (Lliga i ERC).

Com hem esmentat anteriorment, la manca de documentació no ens permet traçar l'acció del govern municipal durant els anys 1931 i 1932. Podem constatar que al gener de 1933, els regidors de l'ajuntament eren en bona part els que havien presentat la seva candidatura a l'abril de 1931: Josep Rigola, Joan Gel, Francesc Nogueras, Eusebi Fontseca, Salvador Cot, Ramon Arnó i Joan Lloret¹⁸. Durant l'hivern d'aquell 1933, els regidors aprovarien diverses mesures: 1) fixar en 7 pessetes el preu mitjà del jornal d'un obrer del camp (com a regulador per als efectes de la Llei de Reclutament de l'Exèrcit)¹⁹, 2) la compra, per 130 pessetes, d'un aparell formogen a la casa "Industries Sanitàries" de Barcelona i "...que l'aparell formogen sigui dipositat a casa del Sr. Metge, Dr. Zamora per utilitzar-lo quan sigui el cas"²⁰, 3) una vegada construïdes les voreres del veïnat de Canyamars, intentar resoldre l'antic problema del safareig del poble²¹.

A l'espera que es convoquessin les primeres eleccions municipals de la II República i a tenor del que establia la llei de 25 de març de 1933²², el 25 de maig els regidors elegits a l'abril de 1933 cessarien en els seus càrrecs i seria nomenada una Comissió gestora integrada per un president, Josep Navarro i Ramos i dos vocals, Josep Cot i Pujol (pagès de 51 anys) i Jaume Bonamusa Claus (picapedrer de 28 anys)²³: *"Es reuneixen a les Cases Consistorials [...] per tal de celebrar la sessió reglamentària de constitució de la Comissió gestora d'aquest Municipi, que preveu la Llei del 25 de març del 1933. [...] Tot seguit els senyors Salvador Cot Bonamusa, Joan Gel Arnó, Francesc Nogueras Pujol, Ramon Arnó Caballé, Eusebi Fontseca Juvany i Joan Lloret Vendrell, que deuen cessar en el càrrec, en virtut del que disposa l'esmentada aquella Llei del 25 de març del 1933, deixen els seus llocs, donant-se per acabada aquesta primera part de la sessió [...] Constitució de la Comissió gestora. Continua la sessió i passa a ocupar la Presidència el Sr. Josep Rigola Moné, com a esser de major edat, i seguidament en l'assistència dels senyors Josep Navarro i Ramos, Josep Cot i Pujol i Jaume Bonamusa Claus, prenen aquests possessió dels càrrecs de President i vocals respectivament de la Comissió gestora, d'acord amb els nomenaments publicats per la Generalitat de Catalunya..."*²⁴.

Les eleccions municipals no se celebrarien fins a gener de 1934. Mentrestant, passat l'estiu del 1933, la Gestora va autoritzar al seu president "...per tal de que faci les gestions del cas a fi d'activar els preparatius per a la construcció d'un Cementiri Municipal a Canyamars". Així mateix, va acordar expressar el seu agraïment "...a tots els veïns i propietaris forans que han ajudat amb donatius i amb cooperació personal en l'arranjament de la 'Glorieta de Macià' i aceres i fermes de carrers de Dosrius, embellint varis indrets d'aquest poble, i que es faci públic aquest acord"²⁵.

A la tardor de 1933 se celebrarien les eleccions per a diputats a Corts que donaven per primer cop a la història espanyola el dret de vot a les dones. A les eleccions, celebrades el 19 de novembre, el triomf, se'l va endur una coalició de forces conservadores,

monàrquiques i catòliques anomenada Unió de Dretes i Agraris i liderada per la CEDA. Els 115 escons d'aquesta formació van possibilitar donar suport parlamentari al govern presidit per Alejandro Lerroux com a líder del Partit Republicà Radical, el qual havia aconseguit 102 escons. Amb el resultat de les eleccions i la formació d'un govern de centredreta, s'iniciava el Bienni Conservador, també conegut com a Bienni Negre.

A Dosrius es presentaven 6 partits o coalicions: la Coalició d'Esquerres Catalanes, el Partit Republicà Radical, Esquerra Republicana de Catalunya, la Candidatura patrocinada per Lliga Catalana, el Front Obrer i el Partit Comunista de Catalunya, amb 12 candidats cadascun, amb un sistema de votació de llistes obertes. El cens ascendia a un total de 533 electors, una mica més del doble del cens de les eleccions al Parlament de Catalunya i hi van exercir el vot 280 electors, la qual cosa representava una participació de 52,53%, molt per sota de les primeres eleccions legislatives.

De nou, les eleccions a Dosrius, les va guanyar la Lliga (Catalana), de forma aclaparadora, seguida d'ERC i uns quants vots testimonials del Partit Radical. Es confirmava, doncs, la tendència conservadora de l'electorat de Dosrius.

Electors: 533; Votants: 280; Participació: 52,53%; Lliga Catalana: 224 vots (80,58%); Esquerra Republicana de Catalunya: 45 vots (16,19%); Partit Republicà Radical: 9 vots (3,24%); Vots en blanc: 2.

Una vegada celebrades les eleccions generals, es podien celebrar les eleccions municipals que havien de substituir la gestora, que havia quedat reduïda a J. Navarro i J. Bonamusa, atès que J. Cot estava malalt. El 15 de d'octubre²⁶ la gestora celebrava reunió extraordinària per determinar el nombre de regidors i aprovava "*Primer, assenyalar en sis (6) el nombre de Consellers municipals que han d'ésser elegits a les pròximes eleccions. Segon: del nombre total de consellers a elegir, en correspondran a la majoria quatre (4), i a la minoria dos (2)*"²⁷.

Per a aquestes eleccions es presentarien dues candidatures. La de la Lliga Catalana, integrada per Valentí Rimblas i Pallarolas (pagès de 45 anys), Joan Munné i Pinós (pagès de 41), Antoni Bonamusa i Domènec (pagès de 43), Salvador Claus i Bonamusa (jornaler de 39), Eusebi Fontseca i Juvany (pagès de 45) i Francesc Cot i Bonamusa (pagès de 44). I la del Grup Administratiu, integrada per Isidre Bonamusa Travesa (pagès de 56), Salvador Nogueras Rovira (pagès de 52), Joan Figueras Lladó (pagès de 39), Joan Travesa Claus (pagès de 51), Francesc Pujol Boix (pagès de 48) i Jaume Pujadas Claus (jornaler de 28). Com es pot observar per la llista, la majoria dels components d'ambdues candidatures eren pagesos més grans de 40 anys, amb un jornaler a cada candidatura per sota de la quarantena.

En aquestes eleccions, celebrades el 14 de gener de 1934, es van establir dues seccions: la primera o de Dosrius i la segona o de Canyamars-El Far. L'escrutini va donar els següents resultats: 227 vots per a la Lliga Catalana (122 a la primera secció i 105 a la segona) i 162 vots per al Grup Administratiu (144 a la primera secció i 18 a la segona).

Electors a les dues seccions: 533; Electors a la primera secció (Dosrius): 348; Votants: 266; Participació: 76,44%; Electors a la segona secció (Canyamars-El Far): 187; Votants: 123; Participació: 65,78%.

Seguint la tònica d'altres eleccions, les municipals de 1934, les va a tornar a guanyar un partit conservador, gràcies especialment a la manca de suport del Grup Administratiu als veïnats d'El Far i Canyamars²⁸.

Els resultats configuraven un ajuntament amb una majoria de 4 regidors de la Lliga (Rimblas, Munné, Bonamusa i Claus) i una minoria de 2 regidors del grup administratiu (Bonamusa i Nogueras). L'1 de febrer, a la sessió de constitució del nou ajuntament i que finalitzava el mandat de la gestora, s'elegia Salvador Claus i Bonamusa com a alcalde, amb 4 vots a favor i 2 en blanc i Valentí Rimblas i Pallarolas com a alcalde segon, amb 5 vots a favor i 1 en blanc²⁹; el 8 de febrer, es decidia la composició de les comissions.

Podem considerar aquest el primer consistori plenament representatiu de la II República (elegit per sufragi universal i segons una llei electoral promulgada per la Generalitat republicana). Un equip que podria governar el municipi sense interferències fins a l'esclat de la Guerra Civil.

La primera decisió del nou ajuntament seria prorrogar el pressupost i les ordenances municipals de 1933 per a l'any 1934. El pressupost ascendia, tant per als ingressos com per a les despeses, a un total de 26.557,37 pessetes³⁰. Aquest pressupost sense dèficit animaria l'ajuntament a acabar amb el problema del sacrifici d'animals a la via pública. El 23 de març s'esmenta per primera vegada la conveniència de construir un escorxador: *“El propi Sr. Alcalde dona compte d’haver-se reunit la Junta de Sanitat i que, entre altres acords, prengué el de interessar l’Ajuntament per la prohibició absoluta de que es sacrificuin a la via pública animals destinats al consum. A aquest objecte, i després d’haver-se exposat els parers dels reunits, s’acorda per unanimitat que es passi avís a tots els interessats en la matança per a que compleixin el disposat, i que es procedeixi amb urgència a l’estudi de la construcció d’un escorxador”*

L'aparellador municipal presentaria l'agost de 1934 una memòria i els plànols per fer l'escorxador en un lloc indeterminat del carrer Sant Llop³¹. Ja a la tardor, tot sembla que les obres estaven a punt d'iniciar-se, però es va acordar posposar-les fins passat l'hivern per l'inconvenient que podien suposar les glaçades.

Però les obres no s'acabarien fent en el lloc prèviament acordat, perquè el 25 d'abril del 1935 l'ajuntament va decidir construir-lo al solar anomenat *“Camp d'en Vergés [adquirint] els terrenys d’una superfície total de quatre-cents trenta metres quadrats, al preu total de cinc-cents pessetes, més l’arrendament d’un octau d’aigua potable de la mina ‘Vergés’ [...] tot de propietat de la senyora Joaquina Vergés i Vallmajor”*³².

Uns mesos després, a l'octubre de 1935, es decidiria encarregar la construcció de l'edifici a *“...Pere Sabé i Masó, com autor de la proposició número u, el qual farà efectiva, en la forma i terminis consignat en l’expedient, la suma de vuit centes setanta-cinc pessetes, seixanta cèntims, com fiança definitiva pel contracte de referència.”*

Poc avançades estarien les obres a l'hivern de 1936 perquè a instàncies del metge del poble i de diversos veïns, els regidors van acordar consultar amb els tècnics la possibilitat *“...d’establir en l’escorxador un departament de banys i un safareig per a rentar robes en cassos de malalties infeccioses.”*³³

Per tirar endavant la construcció de l'escorxador, l'ajuntament va haver de demanar un préstec de 10.000 pessetes i segurament estaria quasi enllestit al juny de 1938, quan es parla de les millores que caldria fer a l'edifici per utilitzar-lo³⁴.

Sembla, però, que l'escorxador no s'acabaria durant la Guerra Civil i que caldria esperar fins a l'any 1959 quan les instal·lacions van entrar finalment en funcionament³⁵.

Una altra de les preocupacions dels regidors la constituïria la confecció dels pressupostos. Prorrogat el pressupost de 1933, els regidors van aprovar a l'octubre de 1934

els pressupostos per a l'exercici 1935, repetint la quantitat pressupostada a l'any 1933, cosa que impulsaria el regidor Nogueras a demanar, sense èxit, que s'incrementessin tant el Pressupost com el Repartiment General d'Utilitats, ja que creia que eren "*...necessaris dits augments per a donar més facilitats a pagar deutes de la Corporació.*"³⁶

Les obres de l'escorxador serien la causa que la pròrroga del pressupost de l'any 1934 no fos suficient i l'ajuntament va decidir un nou pressupost extraordinari per al 1935 que pujava a les 49.668,52 pessetes³⁷. Abans d'acabar l'any 1935, l'ajuntament aprovaria el pressupost per a l'any de 1936, que amb les 22.227,12 pessetes tant d'ingressos com de despeses tornava al nivell de principis de la dècada dels trenta.³⁸ El projecte de pressupost seria retornat negativament pel Director General d'Administració Local de Catalunya, però els regidors insistirien en la seva validesa i tornarien a demanar la seva aprovació, cosa que es produí a l'abril de 1936³⁹.

Durant aquest període de dos anys i mig, l'Ajuntament de Dosrius també maldaria per millorar altres infraestructures i equipaments, a part de l'esmentat de l'escorxador.

Un primer projecte seria construir un cementiri al veïnat de Banyamars. Al juliol de 1934, el regidor Rimblas demanaria que s'executessin, com més aviat millor, els treballs de construcció⁴⁰. El cementiri interessaria realment al veïnat, ja que a l'abril de 1935, una conjunt de propietaris estaven disposats a cedir uns terrenys per a la construcció del cementiri a canvi de determinades contraprestacions⁴¹.

El segon gran projecte, ja plantejat a finals de la dècada dels vint del segle XX, el constituiria la carretera o camí que hauria de comunicar Banyamars amb Arenys de Munt. Al juliol de 1935, l'Ajuntament demanaria a la Generalitat que contemplés la seva construcció en el seu pla de carreteres. La Generalitat inclouria la carretera al seu Pla General de Camins veïnals i l'ajuntament veuria en la seva construcció una forma de millorar les comunicacions entre el Maresme i el Vallès així com de mitigar el problema de l'atur al poble.

En un tercer ordre de coses, l'Ajuntament va vetllar per augmentar les condicions higièniques de la població i per millorar l'aspecte dels seus carrers i cases, mitjançant, fins i tot, en les disputes que afloraven entre associacions i veïns.

A l'abril de 1934 es prometia una exempció en els arbitris per obres als "*...veïns i propietaris que netegin i emblanquin cases i façanes des de la data fins darrer de maig...*"; a l'agost del mateix any, es plantejava, com a mesura d'higiene, la construcció d'una casa de banys i es feien gestions perquè la festa de Sant Llop es fes dins d'un clima de convivència favorable entre veïns, superant les tensions i divisions que s'estaven produint durant aquells anys⁴².

Finalment, caldria esmentar les manifestacions estrictament de caire polític de l'Ajuntament de Dosrius durant aquests anys tan transcendents per a la història del nostre país. La seva tendència conservadora i la seva catalanitat, lluny del federalisme, el portarien a recolzar, en un exercici d'equilibris, els moviments d'afirmació catalanista, però a la vegada, tota mesura governativa tendent a mantenir l'ordre social i polític.

A l'abril de 1934, l'Ajuntament, a petició del regidor Rimblas, decidiria "*...enviar l'adhesió d'aquest Ajuntament a l'homenatge que es farà davant la tomba de Macià [qui havia mort el dia de Nadal de 1933] el proper dia 15 pels Ajuntaments de Catalunya*"⁴³.

La millor definició de la seva posició política s'expressaria arran dels Fets d'Octubre de 1934, quan Lluís Companys proclamava l'Estat Català de la República Federal Espanyola.

“El Sr. Alcalde dona breu compte de tot el succeït amb l’Ajuntament els dies de la revolta, i tot-seguit, s’acorda per unanimitat expressar a les actuals autoritats, com, reunit per primera vegada aquest Ajuntament, després d’haver estat destituït pel Caporal local del Sometent nou, ha pres per unanimitat els següents acords: 1er. Reiterar llur acatament a l’autoritat legítima, de quines ordres no se n’ha allunyat mai; 2n Expressar llur adhesió a les actuals autoritats militars, oferint-les-hi la cooperació d’aquest Ajuntament i Alcaldia –àdhuc molt humils—en el que disposin; 3r Contribuir amb la quantitat de vint-i-cinc pessetes a la subscripció oberta amb destí a les famílies dels que han mort en el compliment del seu deure, durant els dies de la darrera revolta; i 4t Advocar per a una autonomia regional dintre la més cordial i estricta unitat amb la Pàtria Espanyola”.⁴⁴

Un mes més tard, l’Ajuntament tornaria a oferir una mostra més de la seva predilecció pel manteniment de l’ordre imposat pels militars: *“Assabentat d’un comunicat del Sr. Alcalde de Mataró, s’acorda obrir una subscripció en aquest poble per a les forces de la Guarnició de Mataró, per llur actitud durant la passada revolta, i que es pregoni al públic i s’inviti als Srs. Mestres a que ho comuniquin als seus alumnes, obrint llistes adequades.”*⁴⁵

La darrera manifestació d’adhesió, abans de l’inici de la Guerra Civil, la va enviar al governador general de Catalunya, Joan Moles, quan va assumir el càrrec durant la segona quinzena del febrer de 1936⁴⁶, just quan s’havien acabat de celebrar les terceres eleccions generals de la II República.

Durant aquests primers mesos del 1936 tindrien lloc dues eleccions més, totes dues de caràcter estatal. Les primeres eleccions es van celebrar el 16 i el 23 de febrer per elegir diputats a Corts Generals. La coalició d’esquerres del Front Popular va guanyar els comicis, el Partit Socialista d’Indalecio Prieto va ser el partit amb un major nombre de vots.

Els resultats a Dosrius van tornar a ser favorables a la coalició regionalista conservadora del Front Català d’Ordre amb Francesc Cambó com a número 1 de la llista de la circumscripció de Barcelona província, que es va imposar al Front d’Esquerres de Catalunya. De forma anecdòtica, cal comentar que el nombre de vots per al Front de dretes va ser el mateix que l’aconseguit per la Lliga a les eleccions del 1933, amb un percentatge de vots menor, a causa de la mobilització dels votants d’esquerres que aconseguirien una tercera part de l’electorat.

Electors: 533; Votants: 324; Participació: 60,79%; Front Català d’Ordre: 224 vots (69,14%); Front d’Esquerres de Catalunya: 100 vots (30,86%).

Les darreres eleccions de la II República es van celebrar el 26 d’abril per escollir els compromissaris que juntament amb els diputats a Corts havien d’elegir el president de la república espanyola. El més destacat d’aquestes eleccions va ser l’alta abstenció i el triomf dels compromissaris del Front Popular, que van possibilitar l’elecció, com a president de la República, de l’escriptor madrileny Manuel Azaña.

A Dosrius, la participació també va ser molt baixa, en línia amb la del país. Probablement el retraïment dels votants conservadors va possibilitar que aquestes fossin les úniques eleccions en què les esquerres, que a la circumscripció de Barcelona encapçalava Joan Ventosa i Roig, aconseguissin guanyar sobre les dretes de la Lliga Catalana.

Electors: 533; Votants: 75; Participació: 14,07%; Front d’Esquerres: 65 vots (89,04%); Lliga Catalana: 8 vots (10,96%); Vots en blanc: 2.

3. LA GUERRA CIVIL

Quan a mitjan juliol el fracàs del pronunciament militar provocà l'inici de la Guerra Civil, els quatre regidors conservadors de Dosrius portaven les regnes de l'ajuntament d'un poble de poc més de 900 habitants que havia manifestat una vegada i una altra a les diverses eleccions la seva predilecció per representants de dretes.

Això explicaria els canvis institucionals que es van produir durant els primers dies de la guerra, la pràcticament inexistent repressió a la rereguarda durant bona part del conflicte i la lenta descomposició d'un ajuntament que, manllevat de recursos humans per destinar-los al front, va haver de ser intervingut per la Generalitat de Catalunya poc abans de l'entrada de "l'exèrcit d'ocupació" al gener de 1939⁴⁷.

El 27 de juliol de 1936, els regidors de l'ajuntament de Dosrius es reuniren en una sessió de constitució del nou ajuntament. En aquells moments, l'alcalde era Salvador Claus Bonamusa i el segon d'alcalde Valentí Rimblas Pallarolas, tots dos de la majoria conservadora. A la sessió, hi va assistir el Comitè de Salut Pública de Dosrius, el qual va encarregar-se d'aplicar el Decret de Governació de 22 de juliol de 1936 que comportava el cessament dels regidors no pertanyents a les llistes del Front Popular d'Esquerres (Claus, Rimblas, Munné i Bonamusa)⁴⁸.

"Sense discussió fou reconeguda l'aptitud legal dels Srs. Joan Travesa i Claus, Francesc Pujol i Boix, Jaume Pujades i Claus i Josep Manté i Sureda [pagès de 29 anys]; aquest designat expressament pels Comitès de Partit per tal de suplir el lloc que en la llista ocupa Joan Figueras Lladó⁴⁹, considerat no pertanyent a cap dels Partits de Front Popular; els quals senyors, juntament amb els esmentats que componien la minoria, han de constituir nou Ajuntament".

A la mateixa sessió serien elegits Salvador Nogueras i Rovira com a alcalde-president i Josep Manté i Sureda com a alcalde segon. Quatre dies després, els regidors es repartirien les comissions⁵⁰.

L'equip de govern exerciria les seves funcions durant aproximadament dos mesos. Durant aquest temps seria nomenat com a nou secretari Josep Manté Sureda⁵¹, en substitució de Manuel Majó i Segol, que estava malalt. També van sorgir problemes amb la Comissió de Cultura d'El Far, la qual va expressar "... abundor de raons i queixes, [acordant] suprimir la subvenció a partir d'Agost que es donava a dita Comissió, en tant es posa en clar tot l'expressat per la mateixa i traslladar alguna de dites raons i queixes al Comitè Local Antifeixista, per tal que intervingui i resolgui."⁵²

El decret del 9 d'octubre de 1936 del Departament de Seguretat Interior de la Generalitat destituïria els consistoris de finals de juliol del mateix any per nomenar "...representants dels partits polítics i sectors sindicals..." en la mateixa proporció dels que integraven el Consell de la Generalitat de Catalunya⁵³.

A la sessió del dia 18 d'octubre i segons les "...comunicacions trameses pels organismes polítics i sindicals fent constar els nomenaments de les persones que dintre el Consistori, deuen representar a dits organismes es va decidir que els regidors fossin els següents: Antoni Colomer Matas, Valentí Jubany Calm i Jaume Ninet Pujol en representació de la Confederació Nacional del Treball i Jaume Bonamusa Claus en representació de Unió de Rabassaires de Catalunya." A la mateixa reunió seria nomenat alcalde Jaume Ninet Pujol⁵⁴ i a la reunió següent, Jaume Bonamusa Claus, seria nomenat alcalde segon⁵⁵.

Un dels cavalls de batalla dels regidors de l'ajuntament de Dosrius durant aquests primers mesos de la guerra va ser la voluntat dels veïns de Canyamars d'esdevenir un submunicipi. A la reunió del dia 18 d'octubre ja s'entreveïen les diferències ja que *"...en la sessió de constitució d'aquest Ajuntament, les organitzacions sindicals de l'agregat de Canyamás, no enviaren cap representant, renunciant tàcitament a tenir representació en l'actual Ajuntament, representació a la que tenien dret i de lo qual foren oportunitat assabentats"*. A més es donava compte, *"...d'haver-se rebut una instància amb dues-centes quaranta-dues signatures, de les quals n'hi ha que són repetides, altres de transeünts, moltes de forasters i un gran nombre de menors d'edat no emancipats, sol·licitant el reconeixement de Sub-municipi de Canyamás."*

A partir d'aleshores, les relacions entre els representants polítics dels veïnats s'anirien enverinant paulatinament. A la sessió del 20 de desembre, els regidors contestaven al Director General d'Administració Local, qui demanava *"...els motius pels qual s'ha negat tàcitament aquest Ajuntament a reconèixer el Submunicipi de Canyamars, s'acorda per unanimitat contestar la referida comunicació exposant que aquest Ajuntament no va reconèixer dit Submunicipi, per quant no es compliren els requisits de la Llei, doncs els defectes que conté el citat escrit són de tanta magnitud que calia suposar que els interessats farien la subsanació deguda abans de que recaigués acord municipal. Com que no ho varen fer la negació va esser tàcita."*⁵⁶ Al mes de gener, quan els regidors van conèixer que diverses sol·licituds d'aprofitament de boscos informades per la Junta de Veïns de Canyamars havien estat aprovades pel Servei Forestal, van manifestar la seva estupefacció al Conseller d'Agricultura *"...ja que la referida Junta no està legalment constituïda i per creure que les lleis vigents no li atorguen atribucions."*⁵⁷

Però l'escalada de tensió arribaria al seu màxim nivell poc després quan l'Ajuntament de Dosrius va atendre les queixes d'uns quants veïns del veïnat de Canyamars. Els regidors van acordar *"...trametre una instància a la Junta de Seguretat Interior, posant en coneixement de la citada Junta que uns quants individus del referit poble, aprofitant-se de la anormalitat de les circumstàncies, procedeixen, per mitjà d'amenaçes i coaccions, a requisar el blat i farina dels pagesos, sol·licitant aquest ajuntament que la mencionada Junta intervingui en previsió de possibles alteracions de l'ordre públic."*⁵⁸

No seria, però, fins a l'estiu de 1937 que es consumaria la separació dels dos veïnats. En una comunicació del Director d'Administració Local, es notificava *"...la constitució de la Junta de Veïns del Submunicipi de Canyamars i ordenant que en el termini de vuit dies es posi d'acord aquest Ajuntament amb la referida Junta Veïnal per tal de fixar els límits del seu territori i la separació patrimonial corresponent"*⁵⁹. La reunió per complir amb els requeriments del director se celebraria el 6 d'agost, però probablement l'encontre no seria fructífer⁶⁰. Un mes després, al setembre de 1937, el mateix Director d'Administració Local nomenaria Lluís Marqués i Carbó com a mediador per presidir una reunió conjunta, que se celebraria el 17 de setembre, entre el representant de l'ajuntament de Dosrius i el del submunicipi de Canyamars *"...per tal de lograr (sic) una avinença en el que respecta al funcionament de l'esmentat municipi"*⁶¹.

No sabem quin va ser el resultat de la reunió, però de ben segur que aquest assumpte devia generar cert malestar entre la classe política dosriuena en un moment en què la suma de forces a la rereguarda era essencial per lluitar contra les penúries de la guerra i la descomposició de l'estructura social i econòmica del país.

Una de les primeres mesures de l'ajuntament de Jaume Ninet va consistir en l'aplicació del decret de 5 de novembre de 1936 sobre apropiacions, que establia la confiscació de béns de totes aquelles persones físiques o jurídiques que haguessin participat

o contribuït a l'aixecament militar. En el cas de Dosrius, es van apropiari les finques de Francesc Rius Arenes, l'ex-Comte de Belloc i l'ex-Marquès de Castelldosrius⁶².

A aquestes apropiacions, seguirien, ja a l'any 1937, més ocupacions i expropiacions. Al gener de 1937, s'acordava "...per unanimitat cedir l'aprofitament de les terres de l'ex casa rectoral als veïns, Isidre Bonamusa Travesa, Antoni Bonamusa Claus i Jaume Boix Fontseca, per careixer tots ells de terres de regadiu"⁶³. Al febrer del mateix any, a l'empara del decret de 9 de gener que establia que podien ésser objecte de retenció provisional els béns d'aquells que haguessin marxat del país per instal·lar-se a territori rebel, a territori lleial o a l'estranger si així ho determinava la Comissió de Responsabilitats, es van intervenir les finques de Salvador Carol Closas, E. Parera Massaguer, Josep Noguera Prat, F. de P. Casas Torner, Jaume Aguilà Valls, Concepció Badia Coll i Carme Pujol Vidal. Segons els regidors, "...tots els mencionats són persones incurses en responsabilitat per llur concomitència amb el moviment subversiu de Juliol darrer."⁶⁴

Durant els primers dies de 1937, abans que arribessin problemes més greus al municipi, com l'escassetat dels queviures, l'ajuntament va prendre l'acord simbòlic de canviar el non de bona part dels carrers dels nuclis urbans: "...la Plaça de l'Església, es dirà plaça de la Vila, el carrer del Doctor Robert, es dirà carrer de Baix; el carrer del Marquès de Castelldosrius es dirà carrer de Galan i Garcia Hernández, el carrer de Sant Antoni es dirà carrer de Dalt, el carrer de Lluís Moret i Català es dirà carrer del 14 d'abril, el carrer de Sant Iscle es dirà carrer de Francesc Layret, el carrer de Sant Esteve es dirà carrer de Francesc Macià, el carrer de Sant Josep es dirà carrer del 6 d'octubre i el passeig de J. Prats i Ferré es dirà passeig de la República."⁶⁵

Dos dels problemes d'ordre material més importants als quals hauria d'enfrontar-se l'ajuntament van ser l'escassetat de productes de primera necessitat i la de moneda fraccionària.

Per al primer problema, els regidors van acordar prohibir la sortida del municipi, sense el permís de l'ajuntament, del bestiar porcí i boví, "...per tal de procurar realitzar amb aquest bestiar operacions d'intercanvi amb altres productes"⁶⁶. Per al segon problema, causat per la pràctica desaparició de les monedes de plata que havien servit durant molts anys de mitjà d'intercanvi, l'ajuntament va decidir l'emissió de paper-moneda: "A proposta de la presidència, per unanimitat, s'acorda efectuar una emissió de paper moneda per un import total de tres mil pessetes, posant-les en circulació de la següent manera: 2.000 pessetes en bitllets de 1 pta i 1.000 ptes. en bitllets de 0,50 ptes. de curs legal obligatori per a tot el terme municipal, en reserva d'igual quantitat en bitllets del Banc d'Espanya, que restarà dipositada a la Caixa municipal, i facultar a l'Alcalde-President perquè contracti la impressió dels esmentats bitllets, que aniran avalats amb la signatura de l'Alcalde i Dipositari. Posar a coneixement del Govern de la Generalitat de Catalunya, que ha estat acordada aquesta emissió per a resoldre el problema de la manca de moneda fraccionària per als canvis, els quals seran retirats de la circulació tan prompte la Generalitat o l'Estat resolguin aquesta manca de moneda divisionària."⁶⁷

En el tram final de la guerra, el que va des de l'estiu de 1937 fins al gener de 1939, les preocupacions de l'equip de govern municipal van estar monopolitzades per quatre assumptes: el dels edificis escolars; el dels refugiats de guerra; el de les finances municipals i l'atenció a les necessitats de la població i el de la descomposició del mateix equip de govern forçat a la seva incorporació a files.

Pel que fa als edificis escolars, el govern municipal va posar de manifest la insuficiència de l'espai dedicat a escola a Canyamars, on s'havien d'encabir més de 40 nens i va acordar destinar l'habitació de la mestra a ampliar l'aula existent i condicionar

la rectoria per destinar-la a habitatge de l'esmentada docent⁶⁸. Sense mestre particular (que havia marxat durant el conflicte civil) ni edifici escolar a El Far, els regidors van considerar que calia establir una nova escola en aquest veïnat, tan allunyat del nucli urbà de Dosrius, i en aquest sentit van encarregar al Sindicat d'Arquitectes de Mataró un projecte per habilitar la rectoria com a escola i habitatge del mestre⁶⁹. Un mes després enviarien a la Generalitat de Catalunya els plànols, projecte i pressupostos d'habilitació de l'esmentada rectoria del Far com a nou edifici escolar.⁷⁰

La segona qüestió enunciada més amunt era la relativa a l'acollida d'un contingent de refugiats provinents fonamentalment del nord de la península ibèrica. A l'octubre de 1937 arribava un comunicat⁷¹ de la Conselleria de Governació i Assistència Social de la Generalitat de Catalunya comunicant l'arribada d'uns: *"...80 refugiats procedents de les zones envaïdes o amenaçades pels facciosos, els qual arribaran dintre de pocs dies a aquesta població. Per unanimitat s'acorda, que interinament, habitin les cases desocupades, i que es faci un pregó demanant a totes les famílies del terme que posseeixin llits, matalassos, llençols, coixins, flassades i demás objectes útils per als refugiats que no els hi siguin d'una utilitat immediata i imprescindible els portin en el terme de dos dies a aquesta Casa Consistorial, on se'ls hi estendrà el corresponent rebut, i s'utilitzaran mentre duri l'estada en aquest terme dels referits refugiats"*.

Els refugiats arribarien el 3 de desembre i s'estarien al poble probablement fins a finals de l'estiu de 1938⁷².

Una de les preocupacions principals de les autoritats municipals durant la guerra va consistir en la gestió dels recursos materials per coadjuvar a les necessitats de la població castigada per l'escassetat de la guerra. En aquest sentit, l'ajuntament va prorrogar els pressupostos i les ordenances fiscals de l'any 1936 perquè es mantinguessin durant l'any 1937, regulant alguns aspectes de la producció i distribució d'aliments.

A l'abril de 1937 es convocava tots els conreadors per fusionar els dos sindicats agraris en un de sol⁷³ i al juliol els regidors recolzaven la iniciativa del nou sindicat *"...d'instal·lar un motor per elevació d'aigua per a regar les terres denominades de la 'Bomba' facultant al company alcalde perquè realitzi les gestions necessàries prop del Sindicat Obrer de les Aigües de Barcelona per aconseguir la realització d'aquest projecte que ha de reportar un benefici tan considerable a tot el poble."*⁷⁴

Al mateix estiu de 1937, una vegada s'havia fet la collita de cereals, l'ajuntament acordava *"... prohibir la venda de pa, a partir del dia 31, a tots els conreadors del terme que posseeixin farina així com també a totes les cases que hagin collit blat. S'acorda que des del dia primer de Setembre es racionarà el pa de la següent manera, agricultors i boscaters 0,350 quilos per persona, els demás 0,200 quilos per persona..."*⁷⁵.

El quart i darrer maldecap de les autoritats republicanes de l'ajuntament de Dosrius va ser la manca de continuïtat en el càrrec dels regidors que havien de dirigir el municipi i que va provocar el col·lapse de la gestió municipal durant l'any 1938.

L'èxode s'iniciaria amb la incorporació a files al juny de 1937 del seu alcalde, Jaume Ninet, que presentaria la seva dimissió el 19 de juny⁷⁶. El seguiria, al setembre, la dimissió de Valentí Juvany, que, com a membre de la Junta del Sindicat Agrícola, no podia assumir al mateix temps les responsabilitats municipals⁷⁷.

A la reunió del 20 de setembre de 1937, Jaume Bonamusa Claus també presentaria la seva dimissió, en consonància amb la dissolució de la secció local de la Unió de

Rabassaires a qui representava. Aquell mateix dia serien nomenats regidors Ramon Casamian Callizo i Esteve Fontseca Martorell (pagès de 33 anys) com a representants de la CNT. Antoni Colomer continuava en el càrrec de regidor i amb el vot dels nous consellers, van decidir fer alcalde a Casamian i segon alcalde, a Colomer⁷⁸.

La incorporació a files va afectar els membres de l'equip de govern, però també la població de Dosrius. L'impacte sobre la moral de la població faria que el govern decretés, a l'octubre de 1937, la prohibició de celebrar, “...mentre durin les actuals circumstàncies, les sessions de ball en aquest terme, en atenció a les nombroses famílies d'aquesta població que tenen llurs fills lluitant en els fronts”⁷⁹.

La descomposició del govern va continuar durant els següents mesos i les sessions es farien cada vegada més esporàdiques i menys documentades. Hem de saltar a la primavera de 1938 per comprovar que figurava com a alcalde Fontseca i que qui figurava com a secretari municipal, Josep Manté, presentava la seva renúncia per incorporar-se a l'exèrcit; fou substituït per Joan Guiscafré Cousi⁸⁰. Una setmana després, el mateix Fontseca havia de renunciar a la responsabilitat d'alcalde per idèntics motius i el substituïria Josep Reche Moix⁸¹.

La voràgine de canvis en el consistori dosriuenc i la seva conseqüent discontinuïtat en els processos habituals de gestió del municipi, decidrien a la Generalitat a fer una inspecció a l'ajuntament, que constataria la il·legalitat en la constitució del consistori i aixecaria acta de la situació. A tenor d'aquesta visita, la Direcció General d'Administració Local nomenaria el comissari municipal de Mataró, Josep Abril i Argemí, com a nou alcalde de Dosrius⁸².

Poc després que Abril prengués possessió del càrrec de batlle al juny de 1938, substituïnt Josep Reche, faria la següent valoració de l'estat de l'administració municipal: “Examinat l'estat del municipi s'observen moltes omissions i irregularitats per deixar complert lo que preceptua la llei municipal catalana i disposicions al cas adients. De moment han de confeccionar-se els resums de padrons municipals dels anys 1936 i 1937 per qui fi se donen les ordres oportunes per esbrinar i posar en clar el nombre de veïns i classificacions dels mateixos del terme municipal. Ha de confeccionar-se així mateix el padró de cèdules personals de l'any actual a quin fi se procedirà al repartiment de les fulles i ordenar-los per deixar llest el padró per duplicat i llista cobratòria a anunciar-lo al públic als efectes de reclamació.”⁸³

Just com havia passat quan els ajuntaments catalans celebraven la victòria republicana a les eleccions de 1931, el consistori dosriuenc tornava a ser intervingut per autoritats foranes al poble.

La gerència d'Abril duraria poc més de sis mesos. La manca de documentació d'aquest període no permet conèixer què va passar durant aquest temps, poc abans que les forces de l'exèrcit d'ocupació entressin al poble i es fessin amb les regnes de la gestió municipal.

4. LA DICTADURA FRANQUISTA

El 7 de febrer de 1939, el General en Cap de l'Exèrcit del Nord, nomenava la nova gestora municipal, integrada pel seu president, Salvador Claus Bonamusa i per cinc regidors més, auxiliats pel recuperat secretari, Manuel Majó Segol. Però tres dies abans, els regidors ja s'havien reunit en “sessió ordinària” per començar a invertir el curs democràtic dels darrers anys de la república, situant el país i Dosrius en la penombra política de la dictadura que, probablement, ni el diputat Garcia Oliver, hauria pogut imaginar-se:

“Primero: Dejar sin efecto y sin ningún valor todos los nombramientos que hayan sido efectuados en este Municipio con posterioridad al 18 de julio de 1936.

Segundo: Dejar sin efecto los cambios de nombre de las calles y plazas de este Municipio, restituyéndoles los nombres que tenían antes de la proclamación de la República.

Tercero: Nombrar las siguientes Comisiones Municipales: De Gobernación: Señores: Rimblas y Munné. De Hacienda: Señores: Miquel y Rovira; De Fomento y Abastos: Señores: Claus, Miquel, Deumal y Rovira.

Cuarto: Nombrar Depositario de fondos municipales, al Consejal D. Juan Munné.

Quinto: Restituir en sus puestos a los funcionarios D. Manuel Majó Segol, Secretario, y a D. Pedro Deumal Rabasa, Alguacil con todos sus derechos. A todos los efectos se considerarán no interrumpidos los servicios de dichos señores en este Ayuntamiento, a partir de los fechas iniciales respectivas de sus tomas de posesión en el correspondiente cargo”⁸⁴.

NOTES

- 1.- Arxiu Municipal de Dosrius (AMD), 10. Eleccions.
- 2.- Gaceta de Madrid, 17 de febrer de 1930.
- 3.- RAMIS NIETO, Josep, “Els censos oficials de població (1857-1940). Aproximació a l’estructura de la seva informació i la seva utilitat com a font per a la demografia històrica local: l’exemple de Dosrius”, a dosrius.wordpress.com. Sobre Dosrius durant el primer terç del segle XX, vegeu RAMIS NIETO, Josep, “Sociabilitat i associacionisme a Dosrius durant la primera meitat del segle XX”; “El Sindicat Agrícola Catòlic de Dosrius”; “Usos religiosos i control ideològic al Dosrius de la Segona República”; “La pagesia i el camp a Dosrius durant la República i la Guerra Civil”, adosrius.wordpress.com.
- 4.- Reial Decret de 8 de febrer de 1877 per a l’elecció de senadors.
- 5.- AMD, 10. Eleccions.
- 6.- Gaceta de Madrid, 11 de març de 1931.
- 7.- Reial Decret de 13 de maig de 1931. Gaceta de Madrid, 16 de maig de 1931.
- 8.- AMD, acta de 15 de març de 1931.
- 9.- AMD, cens electoral corresponent a l’any 1934.
- 10.- AMD, 10. Eleccions.
- 11.- MANTÉ BARTRA, Marta, “La Problemática de la Segunda República a través del estudio de una situación concreta: el Mataró de los años treinta”, Mataró, 1977.
- 12.- Manuel Serra i Moret (1884-1963) va ser un escriptor i polític català, fundador de la Unió Socialista de Catalunya i que a l’any 1931 va ser elegit diputat de la Diputació Provisional de la Generalitat de Catalunya per Mataró i Arenys de Mar.
- 13.- La Vanguardia, 13 de maig de 1931.
- 14.- Sobre Josep Prats Ferrer i la seva família, vegeu: RAMIS NIETO, Josep, “Pere Prats Vidal. Un dandi a Canyamars i dues nissagues”, adosrius.wordpress.com
- 15.- AMD, acta de 20 d’abril de 1931.
- 16.- AMD, 10. Eleccions.
- 17.- Ibídem; VILANOVA, Mercè, “Atles electoral de Catalunya durant la Segona República”, Fundació Jaume Bofill; Wikipedia, “Anexo: Elecciones en España”.
- 18.- AMD, acta de 6 de gener de 1933.
- 19.- AMD, acta de 20 de gener de 1933.

20.- AMD, acta de 26 de març de 1933. El formogen era una caldera de coure que servia per desinfectar químicament tota classe d'espais, com aquells ocupats per persones afectades per malalties infeccioses.

21.- AMD, acta de 16 d'abril de 1933.

22.- DOGC de 29 de març de 1933.

23.- DOGC de 2 de maig de 1933.

24.- AMD, acta de 25 de maig de 1933.

25.- AMD, acta de 17 de setembre de 1933.

26.- AMD, acta de 15 d'octubre de 1933.

27.- Llei municipal de 14 d'agost de 1933, publicada al DOGC de 15 d'agost de 1933.

28.- AMD, 10. Eleccions.

29.- AMD, acta d'1 de febrer de 1934.

30.- AMD, actes de 23 de febrer i 14 de març de 1934.

31.- AMD, acta de 24 d'agost de 1934. En aquesta mateixa reunió i sobre aquest mateix tema, el regidor Nogueras Rovira expressaria “...*el company Jaume Ninet alcalde d'aquest ajuntament no es presenti a la concentració ordenada dels pertanyents a la lleva del 1933, per la dificultat en que es troba aquest poble de proveir aquest càrrec, per la necessitat de que en els moments actuals ocupin la Presidència dels Consells municipals homes capacitats i amb llarga experiència dels afers municipals...*”. El regidor retiraria aquestes acusacions a la sessió del 9 de novembre de 1934.

32.- AMD, acta de 22 de febrer i de 26 d'abril de 1935.

33.- AMD, acta de 28 de febrer de 1936.

34.- AMD, acta de 31 de juliol de 1936 i 4 de juny de 1938.

35.- ALSINA, Neus i altres, “Inventari del Patrimoni Històric, Arquitectònic i Ambiental de Dosrius”, Diputació de Barcelona.

36.- AMD, acta de 30 d'octubre de 1935.

37.- AMD, acta de 17 de juliol de 1935. Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya, 27 de juny de 1935.

38.- AMD, acta de 13 de desembre de 1935. Per fer-nos una idea de la quantitat pressupostada, caldria indicar que el jornal fixat per a un bracer, als efectes per a l'any 1936, era de 7 pessetes.

39.- AMD, acta de 29 de març i de 24 d'abril de 1936.

40.- AMD, acta de 13 de juliol de 1934.

41.- AMD, acta de 12 d'abril de 1935.

42.- AMD, acta de 13 d'abril i 11 d'agost de 1934.

43.- AMD, acta de 13 d'abril de 1934.

44.- AMD, acta de 12 d'octubre de 1934.

45.- AMD, acta de 9 de novembre de 1934.

46.- AMD, acta de 28 de febrer de 1936.

47.- Sobre la Guerra Civil a Dosrius, vegeu: RAMIS NIETO, Josep, “Apunts per a una història de la guerra civil a Dosrius (1936-1939)” i “Els Judicis Sumaríssims als republicans de Dosrius: els protagonistes de la Guerra Civil i la repressió franquista (1939-1945)”, adosrius.wordpress.com.

48.- Decret de Governació de 22 de juliol de 1936, publicat al DOGC del 24 de juliol de 1936. “*Article 1r. Cessaran en tots els Ajuntaments de Catalunya els Consellers, propietaris o suplents, que procedeixin de llistes dels partits no afectes al Front Popular d'Esquerres de Catalunya. Article 2n. En aquells Ajuntaments on existeixi una minoria o minories de l'expressat Front Popular, els Consellers d'aquestes minories de l'expressat Front Popular, els Consellers d'aquestes minories constituïran l'Ajuntament junt amb els suplents que figurin a la llista respectiva.*”

49.- A Joan Figueras el trobarem al Comitè de Canyamars durant l'any 1937 com a president del Centre Republicà. Potser la seva destitució de l'Ajuntament de Dosrius explicaria el contenciós entre els comitès de Dosrius i Canyamars durant la Guerra Civil.

50.- Governació. President: Salvador Nogueras; vocals: Joan Travesa i Jaume Pujades; Hisenda. President: Josep Manté; vocals: Isidre Bonamusa i Joan Travesa; Foment. President: Isidre Bonamusa; vocals: Josep Manté i Francesc Pujol. Junta Local de Sanitat. Alcalde: Salvador Nogueras; Junta Municipal del Cens Electoral: Isidre Bonamusa; suplent: Josep Manté; Consell Local del 1r Ensenyament: Joan Travesa; Junta Pericial del Cadastre: Francesc Pujol; Delegat en les operacions de reclutament i llesves: Jaume Pujades. AMD, acta de 27 i 31 de juliol de 1936.

51.- Manté va protagonitzar durant aquests anys un obscur paper en les relacions entre Dosrius i Canyamars.

52.- AMD, acta de 9 i 30 d'agost, i de 6 de setembre de 1936.

53.- Decret publicat al DOGC d'11 d'octubre de 1936.

54.- Poca cosa sabem actualment de la procedència de Jaume Ninet. Era xofer, tenia 23 anys i a l'any 1931 estava afiliat a la UGT. Colomer era un pagès de 31 anys, resident a El Far. Juvany era picapedrer, com Bonamusa Claus, de 30 anys i resident a Can Batlle.

55.- AMD, acta de 18 i 25 d'octubre de 1936. A la sessió del dia 8 de novembre del mateix any, Ninet seria designat representant a la Junta Local de Sanitat, mentre que Bonamusa ho seria al Consell Local de 1r Ensenyament.

56.- AMD, acta de 20 de desembre de 1936.

57.- AMD, acta de 31 de gener de 1937.

58.- AMD, acta de 14 de març de 1937.

59.- AMD, acta de 24 de juliol de 1937.

60.- AMD, acta de 31 de juliol de 1937.

61.- AMD, acta de 4 i 11 de setembre de 1937.

62.- AMD, acta de 22 de novembre de 1936.

63.- AMD, acta de 17 de gener de 1937.

64.- AMD, acta de 28 de febrer de 1937.

65.- AMD, acta de 3 de gener de 1937. Els regidors van optar en alguns casos per recuperar noms tradicionals dels vials de Dosrius. En altres per dedicar-los a figures històriques dels anys previs a l'esclat de la guerra civil. És el cas de Francesc Macià, dels capitans insurrectes de Jaca a l'any 1930, Fermín Galán i Ángel García Hernández o de l'advocat i polític català, Francesc Layret, assassinat a finals de desembre de 1920 en el context de la massiva detenció de militants de la CNT.

66.- AMD, acta de 28 de febrer de 1937.

67.- AMD, acta de 12 de juny de 1937. El disseny dels bitllets es va encarregar al pintor paisatgista Casimir Martínez i Tarrasó (1900-1980) a la reunió del 10 de juliol de 1937.

68.- AMD, acta de 5 de juny de 1937.

69.- AMD, acta de 3 de juliol de 1937.

70.- AMD, acta de 14 d'agost de 1937. El projecte el va dissenyar l'arquitecte Llorenç Ros i Costa, autor del projecte del Cine Teatre Jardí de Figueres (1914).

71.- AMD, acta de 23 d'octubre de 1937.

72.- RAMIS NIETO, Josep, "El refugiats de guerra a Dosrius durant la Guerra Civil", adosrius.wordpress.com.

73.- AMD, acta d'11 d'abril de 1937.

74.- AMD, acta de 10 de juliol de 1937.

75.- AMD, acta de 28 d'agost de 1937.

76.- AMD, acta de 19 de juny de 1937. El 26 de juny els regidors enviarien una sol·licitud al General en Cap de l'Exèrcit de l'Est, perquè "...el company Jaume Ninet alcalde d'aquest ajuntament no es presenti a la concentració ordenada dels pertanyents a la lleva del 1933, per la dificultat en que es troba aquest poble de proveir aquest càrrec, per la necessitat de que en els moments actuals ocupin la Presidència dels Consells municipals homes capacitats i amb llarga experiència dels afers municipals...", però la sol·licitud va ser desestimada.

77.- AMD, acta d'11 de setembre de 1937

78.- AMD, acta de 20 i 25 de setembre de 1937. Després de la constitució del nou ajuntament, els regidors van repartir-se les responsabilitats de la forma següent: Dipositari: Esteve Fontseca Martorell; Consell Local de primer ensenyament: Antoni Colomer i Mata; Delegat en les operacions de Reclutament i Lleves: Ramon Casamian i Callizo; Proveïments: Esteve Fontseca Martorell.

79.- AMD, acta de 2 d'octubre de 1937.

80.- AMD, acta de 7 de maig de 1938.

81.- AMD, acta de 14 i 21 de maig de 1938.

82.- AMD, acta de 28 de maig i 11 de juny de 1938. Sobre la figura de Josep Abril, vegeu COLOMER, Margarida, "Josep Abril. Alcalde de Mataró afusellat pel franquisme", Fundació Josep Irla, Barcelona, 2018.

83.- AMD, acta de 20 de juny i decret de 30 de juny de 1938.



84.- AMD, acta de 4 de febrer de 1939.



Processó a Dosrius als anys 30. *Pensament Marià* 29-08-1930



Plaça de Dosrius als anys 30. *Pensament Marià* 29-08-1930

<p>CAFE-BAR</p> <p>DE</p> <p>Andreu Samsó</p>  <p>Mossén Jacint Verdaguer, 1 (Eixint del pont i entrant al poble)</p> <p>DOSRIUS</p>	<p>FUSTERIA</p> <p>DE</p> <p>Miquel Sinol</p>  <p>Pressupostos de fusteria i coberts</p> <p>Armadores i restauració de mobles</p> <p>Carrer de Lluís Moret, 9 (Carretera de Canyamàs) (Prop de la Plaça)</p> <p>DOSRIUS</p>
--	--

Publicitat als anys 30. *Pensament Marià* 29-08-1930